FIL-QORTI TAL-MAGISTRATI (MALTA)
BHALA QORTI TA' GUDIKATURA KRIMINALI

MAGISTRAT NATASHA GALEA SCIBERRAS B.A., LL.D.

Kawza Nru: 368/07

Il-Pulizija
(Spettur Norbert Ciappara)

vs

Jason Zammit
(ID 537375(M))

u

David Schembri
(ID 369676(M)

Illum, 3 ta' Marzu 2017

Il-Qorti,

Wara li rat l-imputazzjonijiet migjuba fil-konfront tal-imputati:

Jason Zammit ta' 29 sena, imwieled il-Pieta` fid-19 ta' Novembru 1975, iben Emanuel u Mary nee` Formosa, residenti Blk B 2, Flat 6, Housing Estate, Pieta`, detentur tal-karta tal-identita` bin-numru 537375(M)

u

David Schembri ta' 31 sena, imwieled fil-15 ta' Settembru 1975, iben Anthony u Evelyn nee` Micallef, residenti Nru. 51, Flat 1, Nazzareno Street, Sliema, detentur tal-karta tal-identita` bin-numru 369676(M);

Akkuzati talli fit-22 ta' Ottubru 2004 u matul l-ahhar erba' gimghat ta' qabel din id-data b'diversi atti maghmulin fi zminijiet differenti u li jiksru l-istess disposizzjoni tal-ligi, liema atti gew maghmula b'risoluzzjoni wahda:

a) Ittentaw jaghmlu reat, jew hajjru jew gieghlu persuna jew persuni ohra sabiex jaghmlu reat kontra l-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi, bi ksur tal-Artikolu 22(5) tal-istess Ordinanza, Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta;

b) Irrendew ruhhom komplici skont l-Artikolu 42 tal-Kodici Kriminali, Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta, billi taw ordnijiet lil haddiehor sabiex jaghmel delitt billi bhala persuna li mhux ufficjal tal-habs jew persuna ohra impjegata fil-habs, minghajr awtorita` legittima, iddahhal jew tipprova ddahhal f'xi parti tal-konfini tal-habs oggett (droga) ikun li jkun, li huwa pprojbit skont xi regolamenti maghmula skont l-Att dwar il-Habs u dan bi ksur tal-Artikolu 7(1) u (2) tal-Kap. 260 tal-Ligijiet ta' Malta.

Rat l-atti kollha tal-kaz u d-dokumenti esebiti, inkluz l-Ordni tal-Avukat Generali bis-sahha tas-subartikolu (2) tal-Artikolu 22 tal-Ordinanza dwar il-Medicini Perikoluzi (Kap. 101) fir-rigward taz-zewg ko-imputati u dan sabiex din il-kawza tinstema' minn din il-Qorti bhala Qorti ta' Gudikatura Kriminali u l-kunsens tal-Avukat Generali ai termini tal-Artikolu 370(4) tal-Kap. 9 tal-Ligijiet ta' Malta fir-rigward taz-zewg ko-imputati, sabiex il-kaz jigi trattat bi procedura sommarja;

Rat illi waqt l-ezami taghhom skont il-ligi, iz-zewg ko-imputati wiegbu li ma kellhomx oggezzjoni li l-kaz taghhom jigi trattat bi procedura sommarja u in oltre illi m'humiex hatja tal-imputazzjonijiet migjuba kontra taghhom;

Rat illi fis-seduti tad-29 ta' April 2013 u tat-3 ta' Dicembru 2013 rispettivament, il-partijiet kollha iddikjaraw illi kienu qeghdin jezentaw lill-Qorti kif preseduta milli terga' tisma' l-provi mressqa f'din il-kawza sa dakinhar quddiem il-Qorti kif diversament preseduta;

Rat illi l-Prosekuzzjoni ddikjarat illi kienet qeghda tirrimetti ruhha ghall-provi prodotti, semghet it-trattazzjoni finali ta' Dr. Joseph Brincat ghall-ko-imputat Schembri fis-seduta tal-11 ta' Jannar 2016 u semghet ukoll it-trattazzjoni finali ta' Dr. Michael Sciriha ghall-ko-imputat Zammit fis-seduta tat-13 ta' April 2016;

Rat ukoll illi fis-seduta tat-13 ta' April 2016, Dr. Joseph Brincat ghall-ko-imputat Schembri talab li jaghmel nota ta' sottomissjonijiet u li ghalkemm il-Qorti laqghet din it-talba u kkoncediet xahar zmien ghal dan il-ghan, din baqghet ma saritx u li skont l-istess verbal, il-kawza kellha tibqa' fi kwalunkwe kaz differita ghas-sentenza.

Ikkunsidrat:

<u>Kunsiderazzjonijiet dwar Htija</u>

Nhar it-22 ta' Ottubru 2004, ghall-habta tas-6.30 p.m., l-Ispettur Norbert Ciappara kien gie informat mill-awtoritajiet tal-habs illi waqt tfittxija li saret fuq certa Maruska Azzopardi, li kienet diehla fil-konfini tal-habs, instabet sustanza kannella, suspettata eroina.[1] F'dan ir-rigward, WCO 1 Karen Grech xehdet illi fl-istess jum, ghall-habta tas-6.00 p.m., Maruska Azzopardi kienet diehla l-habs biex tara lil Jason Zammit, saritilha *strip search*, matul liema talbuha biex titbaxxa u waqghalha mal-art oggett suspettuz, ossia trab kannella go borza.[2] PC 477 Julian Saliba jixhed ukoll illi fil-jum in kwistjoni, wara nofsinhar, huwa kien qieghed dettaljat mal-vizti estizi gewwa l-Facilita` Korrettiva ta' Kordin u gie infurmat li kellha ssir vizta ma' prigunier, certu Jason Zammit, mit-tfajla tieghu Maruska Azzopardi. Jghid illi WCO 1 u WCO 28 ghamlulha tfittxija u wara ftit hargu u infurmawh li kienu sabu pakkett b'sustanza suspettata droga. Huwa informa b'dan lis-superjuri tieghu u membri mill-Iskwadra kontra d-Droga marru l-habs u hadu *over*.[3] WPS 12 Andrea Grech fil-fatt tixhed illi dakinhar hija nghatat struzzjonijiet mis-Supretendent Norbert Ciappara biex tmur il-habs, marret hemmhekk ma' xi kollegi ohrajn taghha u hadet *handover* tad-droga li nstabet, fil-waqt li skortat lil Maruska Azzopardi ghand is-Supretendent Ciappara.[4]

Mir-relazzjoni tal-espert l-Ispizjar Mario Mifsud, jirrizulta illi huwa nghata dokument wiehed ghall-analizi tieghu u cioe` borza tal-plastik trasparenti li fiha *label* bajda bil-kliem "Data 22/10/04, Hin 6.30 pm, Elevat/i minn fuq il-persuna ta' Marusca Azzopardi, fil-presenza ta', minn WCO 28, WCO 1, Miss J. Battistino". F'din il-borza kien hemm borza zghira tal-plastik trasparenti li go fiha kien hemm trab kannella. Skont l-istess relazzjoni, l-Ispizjar Forensiku kkonkluda li fit-trab il-kannella li kien hemm fil-borza tal-plastik trasparenti f'dan id-dokument,

---

[1] Ara x-xhieda tal-Ispettur Norbert Ciappara a fol. 18 u 19 tal-process.
[2] Ara din ix-xhieda a fol. 26 u 27 tal-process.
[3] Din ix-xhieda tinsab a fol. 24 u 25 tal-process.
[4] A fol. 31 u 32 tal-process.

f'ammont nett totali ta' 0.653 grammi, instabet is-sustanza herojina. Il-purita` ghas-sustanza herojina ta' dan it-trab kannella kienet ta' cirka 42%.[5]

L-Ispettur Norbert Ciappara xehed ukoll illi meta huwa kellem lil Maruska Azzopardi, din qaltlu li kienet irceviet telefonata minghand certu Christopher Schembri li talabha li qabel tidhol il-habs tiltaqa' mieghu biex jaghtiha xi eroina halli ddahalha l-habs. Hija spjegatlu li certu Jason Zammit, maghruf bhala l-Pajsu, kien l-gharus taghha u li din ma kinitx l-ewwel darba li hija giet imgieghlha sabiex iddahhlilhom id-droga gewwa l-habs matul dan ix-xahar. L-Ispettur Ciappara jghid ukoll illi wara huwa acceda gewwa l-habs u kellem lil Jason Azzopardi (*sic*) u lil David Schembri u li dawn it-tnejn irrilaxxjaw stqarrija nhar it-23 ta' Ottubru, liema stqarrijiet gew esebiti fl-atti. L-Ispettur ikompli jghid kif huwa tkellem ma' Christopher Schembri wkoll, li min-naha tieghu, kien ammetta li kien intalab mill-kugin tieghu, David Norbert Schembri, sabiex idahhallu l-eroina fil-habs u li matul dak ix-xahar, huwa kien ghamel dan diversi drabi. Ghalkemm jghid ukoll illi din l-istqarrija, jekk kien jiftakar sew, kienet giet guramentata, biss jekk dan kien minnu, din ma tinsabx esebita fl-atti ta' din il-kawza.[6]

Jirrizulta wkoll mill-atti illi ghalkemm Christopher Schembri gie mharrek kemm il-darba mill-Prosekuzzjoni biex jixhed f'dawn il-proceduri, madankollu huwa baqa' ma xehedx stante illi fil-konfront tieghu kien ghad hemm proceduri pendenti in konnessjoni ma' dan il-kaz.[7] L-istess jinghad fir-rigward ta' Maruska Azzopardi, li wkoll ghazlet li ma tixhidx f'dawn il-proceduri stante li kien hemm proceduri pendenti fil-konfront taghha dwar dan il-kaz.[8] Irid jinghad ukoll illi fl-atti, bhala parti mill-process verbal dwar l-inkjesta li saret dwar dan il-kaz, giet esebita l-istqarrija li Maruska Azzopardi rrilaxxjat lill-pulizija fit-22 ta' Ottubru 2004.[9] Jidher ukoll mill-atti tal-istess process verbal illi ghalkemm l-istess Azzopardi kienet lesta li tikkonferma din l-istqarrija bil-gurament taghha ai termini tal-Artikoli 24A (12) u (13) tal-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta u saret talba f'dan is-sens lill-Magistrat Inkwirenti, mill-atti esebiti ma jirrizultax illi dan kien sar.

L-Ispettur Norbert Ciappara esebixxa *CD*, li dwarha huwa jghid illi din giet mghoddija lilu minn PS 276. Jghid illi din tikkontjeni *recordings* ta' telefonati li saru mill-habs mill-ko-imputat Zammit u li jidhirlu wkoll illi kien hemm xi

[5] Ara vera kopja ta' din ir-relazzjoni esebita a fol. 68 sa 72 tal-process. L-espert Mifsud ikkonferma l-kontenut ta' din ir-relazzjoi fix-xhieda tieghu a fol. 66 u 67 tal-process.
[6] Ara x-xhieda tal-Ispettur Ciappara a fol. 18 u 19 tal-process.
[7] Ara l-verbal tas-seduta tat-13 ta' Lulju 2009 (a fol. 23), ix-xhieda ta' Christopher Schembri tat-28 ta' Novembru 2012 (a fol. 83 u 84 tal-process), u x-xhieda tal-istess Schembri tat-12 ta' Marzu 2014 (a fol. 99 u 100 tal-process).
[8] Ara l-verbali tas-seduti tat-23 ta' April 2013 u tat-3 ta' Dicembru 2013.
[9] Ara a fol. 52 tal-process.

telefonati li setghu saru mill-ko-imputat Schembri.[10] Da parti tieghu, PS 276 Bernard Zahra jghid illi fiz-zmien in kwistjoni huwa kien stazzjonat il-habs bhala ufficjal inkarigat mis-sigurta`. Mistoqsi jekk kienx gie mitlub mill-pulizija biex jipprezenta xi telefonati fil-konfront tal-imputati, huwa jghid illi dan il-kaz kien jinvolvi wkoll lil Maruska Azzopardi u li kienu prezentaw *CD* b'numru ta' telefonati li saru bejn ammont ta' prigunieri u Maruska Azzopardi, liema telefonati kienu saru mill-habs ghal barra. Huwa kien ghadda dawn it-telefonati lill-Ispettur Investigattiv ossia probabbilment lill-Ispettur Ciappara li kien jiftakru bhala l-Ispettur li nvestiga l-kaz. Jghid ukoll illi t-telefonati kollha li jsiru mill-*payphones* fid-divizjoni jigu rrekordjati u li hdejn il-*payphones* hemm avviz, bil-Malti, bl-Ingliz u bl-Gharbi, fis-sens illi t-telefonati jistghu jigu *monitored* u/jew *recorded* skont il-ligi tal-habs.[11]

Mit-traskrizzjonijiet tat-telefonati fuq dan is-*CD*, jirrizultaw hames telefonati[12] - wahda bejn zewgt irgiel, ohra bejn mara u ragel u t-tlieta l-ohra wkoll bejn zewgt irgiel.

Xehed ukoll il-ko-imputat David Schembri li, wara li saritlu referenza ghall-istqarrija rilaxxjata minnu fit-23 ta' Ottubru 2004, huwa jghid illi ma jiftakar xejn, li wara kien sema' li xi hadd inqabad b'xi *dope* u li kien ser jaghmel vizta lil Jason Zammit. Jghid illi huwa ma kellu x'jaqsam xejn u li ma kien ser jaghmel vizti ma' hadd. Jghid ukoll illi ma kienx jaf kif huwa kien dahal f'din l-istorja.[13]

Ikkunsidrat ukoll:

Kif inghad izjed 'il fuq, il-ko-imputati Zammit u Schembri irrilaxxjaw stqarrija lill-pulizija fit-23 ta' Ottubru 2004[14] u ghalhekk fiz-zmien meta l-ligi Maltija ma kinitx tipprovdi ghall-jedd tal-ghajnuna legali lill-persuna arrestata qabel jirrilaxxja l-istqarrija tieghu. Dan id-dritt ghall-assistenza legali qabel l-interrogatorju dahal fis-sehh fl-10 ta' Frar 2010 permezz tal-Avviz Legali 35/2010.

Fis-sentenza moghtija mill-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem fit-12 ta' Jannar 2016 fil-kaz **<u>Mario Borg v. Malta</u>**, gie ritenut hekk:

[10] Ara din ix-xhieda a fol. 39 u 40 tal-process.
[11] A fol. 87 sa 90 tal-process.
[12] A fol. 58 sa 65 tal-process.
[13] A fol. 106 sa 108 tal-process.
[14] Dawn jinsabu esebiti a fol. 20 u 21 rispettivament.

“1. Early access to a lawyer is one of the procedural safeguards to which the Court will have particular regard when examining whether a procedure has extinguished the very essence of the privilege against self-incrimination. These principles are particularly called for in the case of serious charges, for it is in the face of the heaviest penalties that respect for the right to a fair trial is to be ensured to the highest possible degree by democratic societies (see Salduz v. Turkey [GC], no. 36391/02, § 54, ECHR 2008).

“2. The Court reiterates that in order for the right to a fair trial to remain sufficiently “practical and effective” Article 6 § 1 requires that, as a rule, access to a lawyer should be provided as from the first interrogation of a suspect by the police, unless it is demonstrated in the light of the particular circumstances of each case that there are compelling reasons to restrict this right. Even where compelling reasons may exceptionally justify denial of access to a lawyer, such restriction – whatever its justification – must not unduly prejudice the rights of the accused under Article 6. The rights of the defence will in principle be irretrievably prejudiced when incriminating statements made during police interrogation without access to a lawyer are used for a conviction (see Salduz, cited above, § 55).

“3. Denying the applicant access to a lawyer because this was provided for on a systematic basis by the relevant legal provisions already falls short of the requirements of Article 6 (ibid., § 56).

“….

“4. In respect of the present case, the Court observes that no reliance can be placed on the assertion that the applicant had been reminded of his right to remain silent (see Salduz, cited above, § 59); indeed, it is not disputed that the applicant did not waive the right to be assisted by a lawyer at that stage of the proceedings, a right which was not available in domestic law. In this connection, the Court notes that the Government have not contested that there existed a general ban in the domestic system on all accused persons seeking the assistance of a lawyer at the pre-trial stage (in the Maltese context, the stage before arraignment).

“5. It follows that, also in the present case, the applicant was denied the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systemic restriction applicable to all accused persons. This already falls short of the requirements of Article 6 namely that the right to assistance of a lawyer at the initial stages of

police interrogation may only be subject to restrictions if there are compelling reasons (see Salduz, cited above, §§ 52, 55 and 56).

"6. There has accordingly been a violation of Article 6 § 3 (c) taken in conjunction with Article 6 § 1 of the Convention."

Fis-sentenza moghtija mill-Qorti tal-Appell Kriminali fil-25 ta' Frar 2016 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Joseph Camilleri**, fejn l-appellant ikkontesta l-ammissibilita` tal-istqarrija rilaxxjata minnu fis-sena 2002, stante illi l-ligi ma kinitx tipprovdilu d-dritt ghall-assistenza legali qabel l-interrogatorju tieghu, il-Qorti wara li rreferiet fit-tul ghas-sentenza appena citata u rreferiet ukoll ghall-kaz ta' **Aleksandr Vladimirovich Smirnov vs Ukraine**, deciz fit-13 ta' Gunju 2014, qalet hekk:

"*... allura jidher illi r-regola hi li l-Artikolu 6(1) abbinat ma' l-artikolu 6(3)(c) jitlob li jkun hemm dritt ta' avukat fl-istadju tal-investigazzjoni tal-pulizija, sakemm ma jigix ippruvat li hemm ragunijiet impellenti ghaliex dan id-dritt ghandu jigi ristrett. Illi allura meta l-ligi domestika teskludi dan il-jedd u dan b'mod sistematiku billi ma ikunx hemm disposizzjoni ad hoc li taghti dan il-jedd lil persuna arrestata, ikun hemm il-periklu li isehh lezjoni tad-dritt tal-persuna akkuzata ghal smiegh xieraq anke f'dawk il-kazijiet estremi fejn ma ikun hemm l-ebda dikjarazzjoni inkriminanti f'dawn l-istqarrijiet. Illi fil-kaz deciz quddiem il-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fl-ismijiet Navone vs Monaco, nstab li kien hemm lezjoni billi l-akkuzat ma kellux jedd ghall-assistenza ta' l-avukat matul l-interrogazzjoni similment billi l-ligi tal-pajjiz ma kenitx tippermettieha. (ara ukoll Yesilkaya vs Turkey – 59780/00 08/12/2009, Fazli Kaya vs Turkey – 24820/05 17/09/2015).*

Dan il-jedd gie anke estiz fil-kaz fejn l-akkuzat kien gie moghti il-jeddijiet kollha vigenti skont il-ligi ta' pajjizu inkluz allura il-jedd tieghu ghas-silenzju u fil-fatt huwa kien ezercita dan il-jedd u ma wiegeb ghall-ebda mistoqsija lilu maghmula. Il-Qorti xorta wahda sabet li kien hemm vjolazzjoni ta' l-artikolu 6(3)[15] *u dan ghaliex ma kienx ikkonsulta ma' avukat biex ifissirlu il-jeddijiet tieghu skont il-ligi dwar id-dritt tieghu ghas-silenzju u id-dritt li ma jinkriminax ruhu b'dan ghalhekk illi l-Qorti implikat illi t-twissija moghtija mill-ufficjali investigattiv ma hijiex bizzejjed.*"

Imbaghad il-Qorti tal-Appell Kriminali kompliet hekk:

[15] Hawnhekk il-Qorti rreferiet ghal kaz fl-ismijiet Dayanan vs Turkey, deciz fit-13 ta' Ottubru 2009.

"*Illi allura hija fis-setgha ta' din il-Qorti u dan qabel ma jigi determinat il-process gudizzjarju kontra l-appellanti illi twarrab dik l-evidenza illi tmur kontra il-garanziji moghtija kemm fil-Kostituzzjoni kif ukoll il-Konvenzjoni ghal harsien tal-jedd ghal smiegh xieraq tal-persuna akkuzata. Fil-fatt dan il-jedd gie indikat fid-decizjoni tal-Qorti Ewropeja fil-kaz Dimech vs Malta*[16] *fejn f'dak il-kaz ghalkemm il-Qorti ma setatx tasal biex tistabbilixxi jekk kienx sehh lezjoni ta' l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni billi l-proceduri penali kienu ghadhom ma intemmux, madanakollu sahhqet:*

"…. it cannot be entirely excluded that the courts of criminal jurisdiction, before which the case is heard, hear the case in the same circumstances that would have existed had the right to legal assistance during pre-trial stage not been disregarded, namely by expunging from the records the relevant statements. The Court notes that, if, because of the limitations of the applicable criminal procedural law, it is not possible given the stage reached in the pending proceedings, to expunge from the records the relevant statements (whether at the request of the applicant or by the courts of criminal jurisdiction of their own motion), it cannot be excluded that the legislature take action to ensure that a procedure is made available at the earliest opportunity for this purpose."

F'dak il-kaz, il-Qorti tal-Appell Kriminali qieset ghalhekk illi ghalkemm l-appellant ma wegibx ghad-domandi kollha li kienu sarulu fil-kors tal-interrogatorju tieghu, huwa kien wiegeb ghal xi domandi li gew ikkunsidrati mill-Ewwel Qorti meta giet biex tiddetermina l-htija tal-istess appellant. Fil-fehma tal-Qorti tal-Appell Kriminali, fid-dawl tad-decizjonijiet minnha citati, dan ma setax isir u ghaldaqstant iddecidiet illi tiskarta l-istqarrija tal-appellant bhala prova.

Fis-sentenza taghha tas-6 ta' Ottubru 2016 fl-ismijiet **Il-Pulizija vs Jason Cortis**, il-Qorti tal-Appell Kriminali, kif diversament preseduta, qablet pjenament mas-sentenza appena citata u ghaddiet biex tiskarta l-kontenut tal-istqarrija tal-appellant rilaxxjata minnu f'Mejju tas-sena 2005 "*u dan fuq il-premessa illi ma kellux il-beneficcju tal-assistenza legali waqt li mizmum taht arrest minkejja li l-ligi vigenti f'dak iz-zmien kienet teskludi l-jedd ghal tali assistenza*".

In oltre fis-sentenza taghha tal-1 ta' Dicembru 2016, fl-ismijiet **The Republic of Malta vs Chukwudi Samuel Onyeabor**, il-Qorti tal-Appell Kriminali (Superjuri), wara li ghamlet referenza ghas-sentenza tal-Qorti Ewropea tad-Drittijiet tal-Bniedem **Borg vs Malta**, fuq citata, qalet hekk:

[16] 34373/13, deciz fit-2 ta' Lulju 2015.

"8. Following this judgement, our Constitutional Court has once again considered the issue on a number of occasions.[17] *In **Carmel Saliba vs L-Avukat Ġenerali** decided by the Constitutional Court on the 16th May 2016, that Court stated:*

"17. Għalkemm din il-qorti temmen u ttenni illi l-interpretazzjoni minnha mogħtija fil-każ ta' <u>Charles Stephen Muscat</u> u sentenzi oħra mogħtija wara hija interpretazzjoni korretta u proporzjonata billi tilqa' għal abbużi min-naħa tal-prosekuzzjoni u tħares id-drittijiet ta' persuna akkużata b'reat kriminali, jidher li din l-interpretazzjoni – għallinqas fejn il-proċess kriminali jkun intemm – illum ma għadhiex aktar tenibbli fid-dawl tas-sentenza fuq imsemmija ta' <u>Borg v. Malta</u> mogħtija dan l-aħħar mill-Qorti Ewropea.

"18. Din il-qorti għalhekk illum hi tal-fehma li ma jkunx għaqli li tinsisti fuq l-interpretazzjoni li kienet tat fil-każ ta' Muscat, għalkemm ittenni li għadha temmen illi hija interpretazzjoni korretta, proporzjonata u ta' buon sens.

"19. Is-sentenza ta' Borg iżda għandha tinqara wkoll fid-dawl tas-sentenza l-oħra, ukoll fuq imsemmija, tal-istess Qorti Ewropea fil-każ ta' <u>Dimech</u>[18] *fejn il-qorti tenniet illi trid tqis il-proċess fl-intier tiegħu biex tara kienx hemm smigħ xieraq, u għalhekk, fejn il-proċess kriminali, bħal fil-każ tallum, għadu għaddej, trid tistenna li jintemm il-proċess biex tqisu fl-intier tiegħu biex tara kienx hemm smigħ xieraq.*

"20. Madankollu, fil-każ tallum il-qorti hija tal-fehma li ma jkunx għaqli li l-proċess kriminali jitħalla jitkompla bil-produzzjoni tal-istqarrija tal-attur għax tqis illi, fiċ-ċirkostanzi, in-nuqqas ta' għajnuna ta' avukat ma kienx nuqqas li ma jista' jkollu ebda konsegwenza ta' preġudizzju għall-attur billi fl-istqarrija tiegħu l-attur ammetta l-ħtija. Fiċ-ċirkostanzi huwa xieraq illi, kif qalet l-ewwel qorti, ma jsir ebda użu mill-istqarrija fil-proċess kriminali.

"21. Dan ma jfissirx illi l-istqarrija ttieħdet bi ksur tad-drittijiet fundamentali tal-attur; fid-dawl ta' dak kollu li ngħad fuq, partikolarment is-sentenza ta' Dimech il-ksur iseħħ jekk u meta jsir użu mill-istqarrija fil-proċess kriminali. Anzi, meta tqis illi fl-istqarrija l-attur ta informazzjoni utli biex jistgħu jinqabdu terzi li jittraffikaw id-droga, il-pulizija kellha raġuni tajba biex tinterroga lill-attur minnufih biex tikseb din l-informazzjoni kemm jista' jkun malajr.

---

[17] Hawnhekk il-Qorti ghamlet referenza ghas-segwenti: Carmel Saliba vs L-Avukat Ġenerali, 16 ta' Mejju 2016; Stephen Nana Owusu vs L-Avukat Ġenerali, 30 ta' Mejju 2016; Malcolm Said vs Avukat Ġenerali et, 24 ta' Gunju 2016; Aaron Cassar vs L-Avukat Ġenerali et, 11 ta' Lulju 2016.

[18] Q.E.D.B. 2 ta' April 2015, rik 34373/13.

"22. Għalhekk il-qorti sejra tilqa' dan l-aggravju fis-sens biss li tgħid illi ma kienx hemm ksur tad-dritt tal-attur għal smigħ xieraq meta tteħditlu l-istqarrija, iżda, biex ma jseħħx dak il-ksur waqt il-proċess kontra l-attur, ma hijiex sejra tħassar l-ordni tal-ewwel qorti għat-tneħħija tal-istqarrija mill-inkartament tal-proċess...."

9. It is clear from this judgement that while in **Borg vs Malta** *criminal proceedings had been concluded, in* **Saliba** *the Constitutional Court decided that the accused's statement should be expunged.*

10. In the present case, respondent Onyeabor was interrogated by the Police without having been granted access to a lawyer – notwithstanding his request for a lawyer, which was denied and this as at the time there was "a systemic restriction applicable to all accused persons". Respondent thus made a statement on the 4th February 2008 without such legal assistance.

11. In ***Aaron Cassar vs L-Avukat Ġenerali et****, decided by the Constitutional Court on the 11th July 2016, where the accused's statement to the Police did not contain any incriminating declarations which could in any way prejudice him – while the contrary would appear to be the case here – that Court concluded that in view of what was decided in* **Borg vs Malta***, the mere fact of a denial of legal assistance in the pre-trial stage constituted a breach of Article 6(1) of the Convention read in conjunction with Article 6(3):*

"*8. Iż-żamma tal-bilanċ neċessarju bejn id-diversi interessi involuti (tal-individwu, tal-komunità, tal-amministrazzjoni tal-ġustizzja) fit-twettiq tal-ħarsien tad-drittijiet fondamentali tal-individwu għandu jimmilita kontra s-sejbien ta' vjolazzjoni tal-Konvenzjoni – ħaġa serja fiha nfisha – meta ma jkun hemm ebda konsegwenzi ta' preġudizzju fuq min iqis lilu nnifsu (mingħajr ma neċessarjament ikun hekk) bħala "vittma". Din fl-aħħar mill-aħħar kienet il-motivazzjoni ta' din il-qorti fis-sentenza ta'* <u>*Charles Steven Muscat v. Avukat Ġenerali*</u> *u sentenzi oħra li ġew wara, li ma sabux ksur tal-jedd għal smigħ xieraq meta min ikun ta stqarrija mingħajr ma kellu l-għajnuna ta' avukat ma jkun ġarrab ebda preġudizzju minħabba f'hekk.*

"9. Madankollu, għalkemm din il-qorti temmen u ttenni illi l-interpretazzjoni minnha mogħtija fis-sentenzi fuq imsemmija hija interpretazzjoni korretta u proporzjonata illi tilqa' għal abbużi min-naħa tal-prosekuzzjoni u tħares id-drittijiet ta' persuna akkużata b'reat kriminali, jidher li din l-interpretazzjoni – għallinqas fejn il-proċess kriminali jkun intemm – illum ma għadhiex aktar tenibbli

fid-dawl tas-sentenza ta' Borg v. Malta imsemmija mill-ewwel qorti, li tqis il-fatt biss ta' nuqqas ta' għajnuna ta' avukat bħala ksur tal-art. 6(1) moqri mal-art. 6(3) tal-Konvenzjoni."

12. Nor has appellant Attorney General adduced any "compelling reasons" which may have justified denying respondent Onyeabor access to a lawyer at the interrogation stage.

13. While the statement in question of the accused has not been shown to be in violation of the conditions for the admissibility of an accused's statement as laid down in article 658 of the Criminal Code, nevertheless, for the reasons stated above, the denial of the right to legal assistance at the pre-trial stage as a result of a systemic restriction applicable to all accused persons must today be held to be in violation of the conditions for the admissibility of an accused's statement."

A bazi tas-sentenzi fuq citati ghalhekk, fil-kaz odjern, la darba l-ko-imputati Zammit u Schembri ma nghatawx id-dritt li jottjenu parir legali qabel irrilaxxjaw l-istqarrija rispettiva taghhom, il-Qorti m'hijiex qed tqis tali stqarrijiet bhala prova ammissibbli u qeghda tiskartahom. F'dan ir-rigward irid jinghad ukoll illi ghalkemm waqt ix-xhieda tal-ko-imputat Schembri, l-avukat difensur ghamillu referenza ghall-istqarrija tieghu, biss fix-xhieda tieghu Schembri ma kkonfermax din l-istqarrija u qal sempliciment li ma kien jiftakar xejn u li ma kellu l-ebda involviment f'dan il-kaz. F'dawn ic-cirkostanzi ghalhekk il-Qorti qed tiskarta wkoll din l-istqarrija kif inghad.

Issa kif diga` inghad izjed 'il fuq, Maruska Azzopardi u Christopher Schembri wkoll irrilaxxjaw stqarrijiet lill-pulizija. L-Ispettur Norbert Ciappara xehed dwar dak li qalu lilu Azzopardi u Schembri u l-istqarrija ta' Azzopardi tinsab esebita wkoll fl-atti tal-process verbal. Madankollu, l-istess Azzopardi u Schembri baqghu ma xehdux f'dawn il-proceduri u ghalhekk l-istqarrijiet rispettivi taghhom jew dak li huma qalu lill-Ispettur Norbert Ciappara, m'ghandu l-ebda valur probatorju fil-konfront tal-ko-imputati Schembri u Zammit.

Jibqa' ghalhekk bhala prova f'dawn il-proceduri, il-fatt illi nhar it-22 ta' Ottubru 2004, Maruska Azzopardi kienet diehla l-habs biex taghmel vizta lill-prigunier Jason Zammit u fil-pussess taghha nstabet borza bit-trab kannella li, skont ir-relazzjoni tal-espert Mario Mifsud, jirrizulta li kien jikkontjeni d-droga eroina.

In oltre kif inghad gew esebiti wkoll telefonati li saru mill-habs 'il barra u t-traskrizzjonijiet tal-istess. Biss ghalkemm PS 276 jghid illi dawn it-telefonati saru

minn xi prigunieri lil Maruska Azzopardi minn gewwa l-habs, mill-atti la jirrizulta li effettivament dawn it-telefonati saru lil Maruska Azzopardi jew inkella lil min saru u lanqas illi l-istess telefonati saru mill-ko-imputati odjerni jew minn xi wiehed minnhom.

Ghalhekk f'dawn ic-cirkostanzi, il-fatt illi Maruska Azzopardi dahlet il-habs sabiex taghmel vizta lil Jason Zammit – li in oltre lanqas ma gie indikat bhala l-ko-imputat Zammit mill-ufficjali tal-habs li xehdu dwar din is-sejba - fil-pussess tad-droga eroina, ma jistax iwassal lil din il-Qorti sabiex tikkonkludi fil-grad rikjest mil-ligi illi l-ko-imputati Zammit u Schembri huma hatja tal-imputazzjonijiet addebitati lilhom ossia la ta' tentattiv sabiex jaghmlu reat jew ta' komplicita` f'reat kontra l-Kap. 101 tal-Ligijiet ta' Malta u lanqas ta' komplicita` fir-reat taht l-Artikoli 7(1) u (2) tal-Kap. 260 tal-Ligijiet ta' Malta, bil-mod indikat fic-citazzjoni odjerna.

Konkluzjoni

Ghaldaqstant, il-Qorti qed issib lill-ko-imputati Jason Zammit u David Schembri mhux hatja tal-imputazzjonijiet migjuba kontra taghhom u qeghda tilliberahom minnhom.

Natasha Galea Sciberras
Magistrat